ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ Γ. ΑΤΜΑΤΖΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ ΤΜΗΜΑ ΘΕΟΛΟΓΙΑΣ ΑΠΘ

ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΚΑΙΝΗΣ ΔΙΑΘΗΚΗΣ

ΠΑΡΑΔΟΣΕΙΣ

Η ΘΕΟΛΟΓΙΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ

ΜΕΡΟΣ 4

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ & ΦΑΝΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ & ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΑ

- Οι αφηγήσεις των θαυμάτων του Ιησού, διηγούνται την θαυματουργική δραστηριότητα του Ιησού στο **Ισραήλ, τον πρώτο μ.Χ. αιώνα**

- Την ίδια εποχή και στον ίδιο χώρο του Ισραήλ και της Μεσογείου, έχουμε διηγήσεις για **θαύματα και άλλων προσώπων**

- Οι διηγήσεις των θαυμάτων είναι, λοιπόν, μέρος του πολιτισμού της Μεσογείου και εμπεριέχουν τις παρακάτω κοινές **θρησκευτικές και κοινωνικές αντιλήψεις**

ΠΡΑΞΕΙΣ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ & ΦΑΝΕΡΩΣΗ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΤΟΥ ΘΕΟΥ
ΤΑ ΘΑΥΜΑΤΑ ΤΟΥ ΙΗΣΟΥ & ΤΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥΣ

Ι) Η γεωκεντρική αντίληψη του κόσμου

- Όλες οι διηγήσεις θαυμάτων αποδέχονται την κυρίαρχη αντίληψη, που θεωρεί ότι η γη είναι το κέντρο του κόσμου.
  - Π.χ. ο Πλάτωνας (στον Τίμαιο) επιχειρηματολόγησε ότι ο κόσμος μοιάζει με μια σφαίρα εντός της οποίας η σελήνη, ο ήλιος και άλλοι πλανήτες περιστρέφονται γύρω από τη γη.
  - Οι πλανήτες αυτοί και η γη θεωρούνται ότι είναι θεϊκά όντα.
  - Η γη ειδικότερα βρίσκεται στο κέντρο του σφαιρικού κόσμου και παράγει την νύκτα και την ημέρα

2α) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Το θείο εμπλέκεται ποικιλόμορφα στον κόσμο.
- Οι θεοί και οι άλλες θεότητες (δαίμονες) επεμβαίνουν ξαφνικά και έκτακτα στη φυσική πραγματικότητα
  - Π.χ. ο Σωκράτης (Απολογία) πιστεύει ότι οι δαίμονες είναι παιδιά των Θεών και ότι αυτοί συνοδεύουν, προστατεύουν και καθοδηγούν τους ανθρώπους
  - Στην Π.Δ. και στην Κ.Δ. γίνεται διάκριση μεταξύ των αγγέλων και των δαιμόνων. Οι άγγελοι ανήκουν στην αυλή του Θεού και μεταφέρουν το θέλημα Του κ.λπ. στη γη. Αντίθετα, οι δαίμονες βρίσκονται έξω από το περιβάλλον του Θεού.

2β) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Η εμπλοκή του θείου στον κόσμο θεωρείται ως μια παρέμβαση, η οποία **δεν εξηγείται με τους νόμους της φύσης και τον νόμο της αιτιότητας.**
- Η θεότητα **παρεμβαίνει άμεσα και ποικιλότροπα**, π.χ. μέσα από σημάδια, όνειρα και θαύματα.
- Η θεότητα μπορεί να παρεμβαίνει **έμμεσα μέσω των θαυματοποιών.**
  - Ο Εμπεδοκλής και ο πρώτοι θαυματοποιοί
  - Ο **Ιπποκράτης** επιχειρεί να εξηγήσει με βάση τη λογική και το νόμο της αιτιότητας τις διάφορες ασθένειες.

2γ) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Οι Ισραηλίτες θεωρούν ότι η φύση αποτελεί με την άδεια ή την ανοχή του Θεού το πεδίο, στο οποίο δραστηριοποιούνται οι διάφορες δαιμονικές δυνάμεις. Π.χ. Μκ 13,24-27:

Ἀλλὰ ἐν ἐκείναις ταῖς ἡμέραις μετὰ τὴν θλῖψιν ἐκείνην ὁ ἥλιος σκοτισθήσεται, καὶ ἡ σελήνη οὐ δώσει τὸ φέγγος αὐτῆς καὶ οἱ ἀστέρες ἔσονται ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πίπτοντες, καὶ αἱ δυνάμεις αἱ ἐν τοῖς οὐρανοῖς σαλευθήσονται καὶ τότε ὄψονται τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου ἐρχόμενον ἐν νεφέλαις μετὰ δυνάμεως πολλῆς καὶ δόξης καὶ τότε ἀποστελεῖ τοὺς ἀγγέλους καὶ ἐπισυνάξει τοὺς ἐκλεκτοὺς [αὐτοῦ] ἐκ τῶν τεσσάρων ἀνέμων ἀπ᾽ ἄκρου γῆς ἕως ἄκρου οὐρανοῦ.

2δ) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Η ασθένεια θεωρείται ως μια δύναμη που στέλνεται από τον Θεό προς τους ανθρώπους, πολλές φορές μέσω των αγγέλων ή μέσω του σατανά, για να τους τιμωρήσει ή να τους συνετίσει

(Ιώβ 2).

2ε) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Ο Ιησούς παρουσιάζεται στα Ευαγγέλια ως θαυματοποιός. Με την ιδιότητά του αυτή ο Ιησούς θεωρείται ότι ελέγχει μαζί με τον Θεό τις δυνάμεις της φύσης ή του ανθρώπου.

Π.χ. Μκ 1,23-25

Καὶ εὐθὺς ἦν ἐν τῇ συναγωγῇ αὐτῶν ἄνθρωπος ἐν πνεύματι ἀκαθάρτῳ καὶ ἀνέκραξεν λέγων· τί ἡμῖν καὶ σοί, Ἰησοῦ Ναζαρηνέ; ἦλθες ἀπολέσαι ἡμᾶς; οἶδά σε τίς εἶ, **ὁ ἅγιος τοῦ θεοῦ**. καὶ ἐπετίμησεν αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς λέγων· φιμώθητι καὶ ἔξελθε ἐξ αὐτοῦ

2στ) Η αντίληψη περί της εμπλοκής του θείου στον κόσμο

- Επίσης ο Ιησούς σε ορισμένες περιπτώσεις θεωρείται ότι ελέγχει μαζί με τον Βεελζεβούλ τις δυνάμεις της φύσης και του ανθρώπου.

Q 11,14-15.17-20 [Μτ 9,32-34 · 12,25-28 // Lk 11,14-15.17-20].

Ο Ιησούς: «καὶ ἐ⟦«ξέ»⟧βαλ⟦«εν»⟧ δαιμόνιον κωφόν· καὶ ἐκβληθέντος τοῦ δαιμονίου ἐλάλησεν ὁ κωφὸς καὶ ἐθαύμασαν οἱ ὄχλοι. τινὲς δὲ εἶπον· ἐν Βεελζεβοὺλ τῷ ἄρχοντι τῶν δαιμονίων ἐκβάλλει τὰ δαιμόνια. εἰδὼς δὲ τὰ διανοήματα αὐτῶν εἶπεν αὐτοῖς· πᾶσα βασιλεία μερισθεῖσα ⟦καθ᾽⟧ ἑαυτῆς ἐρημοῦται καὶ πᾶσα οἰκία μερισθεῖσα καθ᾽ ἑαυτῆ⟦ς⟧ οὐ σταθήσεται. καὶ εἰ ὁ σατανᾶς ἐφ᾽ ἑαυτὸν ἐμερίσθη, πῶς σταθήσεται ἡ βασιλεία αὐτοῦ; καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰτοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ»

3α) Η αντίληψη περί «μιμητικής» ή «ενσυναίσθητης» ιστοριογραφίας

- Οι Ευαγγελιστές αφηγούμενοι τα θαύματα του Ιησού, χρησιμοποιούν τη «μιμητική» ή «ενσυναίσθητη» ιστοριογραφία (Dormeyer)

- Η «μιμητική» ή «ενσυναίσθητη» ιστοριογραφία αφηγείται το συμβάν του θαύματος με τρόπο παραστατικό, ώστε να ευαισθητοποιήσει και να κινητοποιήσει τους αναγνώστες της

Π.χ. στο τέλος της αφήγησης του θαύματος της θεραπείας του παράλυτου διαβάζουμε ότι το θαύμα του Ιησού **επέδρασε σε όλους τους παρευρισκόμενους**

«...ἔκστασις ἔλαβεν...καὶ ἐδόξαζον τὸν θεὸν καὶ ἐπλήσθησαν φόβου λέγοντες ὅτι εἴδομεν παράδοξα σήμερον». (Λκ 5,26)

3β) Η αντίληψη περί «μιμητικής» ή «ενσυναίσθητης» ιστοριογραφίας

- Επίσης, οι Ευαγγελιστές αφηγούμενοι τα θαύματα του Ιησού με τη «μιμητική» ή «ενσυναίσθητη» ιστοριογραφία **αποσκοπούν να δείξουν την έλευση της ΒτΘ.**

- Ο ερχομός της ΒτΘ είναι για τους Ευαγγελιστές **γεγονός** και αυτό **πιστοποιείται από την θαυματουργική δραστηριότητα του Ιησού και των μαθητών του.**

Q 11,19-20[Μτ 12,27-28 // Λκ 11,19-20,:
«καὶ εἰ ἐγὼ ἐν Βεελζεβοὺλ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, οἱ υἱοὶ ὑμῶν ἐν τίνι ἐκβάλλουσιν; διὰ τοῦτο αὐτοὶ κριταὶ ἔσονται ὑμῶν. εἰ δὲ ἐν δακτύλῳ θεοῦ ἐγὼ ἐκβάλλω τὰ δαιμόνια, ἄρα **ἔφθασεν ἐφ᾽ ὑμᾶς ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ**».

4α) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Οι διηγήσεις θαυμάτων υιοθετούν σε μεγάλο βαθμό τις αντιλήψεις που κυριαρχούσαν στον μεσογειακό πολιτισμό για την ιατρική και για τους τρόπους αντιμετώπισης των ασθενειών και των ασθενών

- **Ο Ασκληπιός** που είναι μια μυθική, μυστηριώδης και υπερφυσική προσωπικότητα εκφράζει μια **θρησκευτικού τύπου θεραπευτική. Λ**ειτουργεί περισσότερο ως **μεσίτης** που μεταφέρει στους ανθρώπους την θεϊκής καταγωγής ιατρική γνώση.

Όμηρος: : ο Ασκληπιός είναι «ἀμύμων ἰητήρ», δηλαδή **«θεϊκός θεραπευτής»** και χρησιμοποιεί φάρμακα «που φιλικά προσπόρισε» σε αυτόν ο κένταυρος Χείρων

Στα **θεραπευτήρια** του Ασκληπιού οι ασθενείς θεραπεύονταν μετά από προσωπική, **μεταφυσικού τύπου, παρέμβαση του ίδιου του θεϊκού θεραπευτή Ασκληπιού** (Βλ. ντοκυμαντερ από μουσείο ακρόπολης - καθηγ. Παντερμαλής)

4β) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Ο **Ιπποκράτης** από την Κω, ο πατέρας της σύγχρονης δυτικής Ιατρικής,
- Ο Ιπποκράτης εκφράζει μια **επιστημονικού τύπου θεραπευτική.** Αυτός απομακρύνθηκε σιγά-σιγά από τις μαγικές-θρησκευτικές αντιλήψεις για την ασθένειες και τις θεραπείες τους και υιοθέτησε μοντέλα εξήγησης του φαινομένουτων ασθενειών, που στηρίζονταν στη λογική και στο **νόμο της αιτιότητας**.
- Ο Ιπποκράτης έδρασε ως ιατρός σε διάφορες περιοχές, ταυτόχρονα όμως συνέβαλε με το έργο του στη δημιουργία πολλών **ιατρικών σχολών**, όπου πλήθος ασθενών συνέρρεε και θεραπεύονταν.
- Ο Ιπποκράτης έχαιρε μεγάλης εκτίμησης στην αρχαιότητα.

4γ) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Ωστόσο στην αρχαιότητα συναντούμε και **αρνητικές γνώμες για τους ιατρούς** που υιοθέτησαν μεν την ιατρική επιστήμη του Ιπποκράτη, απέτυχαν όμως ως γιατροί, εξαιτίας της ελλιπούς ιατρικής τους γνώσης.

Π.χ. ο **Μαρτιάλης**, Επίγραμμα 8.74, γράφει ειρωνικά για έναν **γιατρό** που άλλαξε επάγγελμα και έγινε **μονομάχος**:

«Είσαι τώρα μονομάχος, αν και ως πρόσφατα ήσουν οφθαλμίατρος. Τώρα, ως μονομάχος κάνεις το ίδιο πράγμα που έκανες ως γιατρός».

4δ) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Στην Π.Δ. και στην Κ.Δ. οι δύο παραπάνω **τύποι ιατρικής αντιμετωπίζονται ποικιλόμορφα**

- Στο **Εξ 15,26** αναφέρεται ότι ο Θεός απευθυνόμενος προς τους Ισραηλίτες τους τονίζει:

«ἐγὼ γάρ εἰμι κύριος ὁ ἰώμενός σε».

Στη ρήση αυτή [Ιερατικός Κώδικας (P)] τονίζεται ότι **ο Γιαχβέ είναι ο ισχυρός και μοναδικός σωτήρας των Ισραηλιτών**. Ταυτόχρονα διαφαίνεται και μια τάση **αμφισβήτησης των θεραπευτικών πρακτικών**, που εφαρμόζονταν από τους λαούς της εγγύς Ανατολής. Οι πρακτικές αυτές θεωρήθηκε ότι επηρέαζαν αρνητικά τους Ισραηλίτες, γιατί συνέτειναν **στο ν' αλλοιωθεί η ταυτότητά τους**

4ε) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Όμως, στο **Σειρ 38,1-6** έχουμε μια άλλη **εικόνα, θετική για την ιατρική και τους ιατρούς** :

«Να αποδίδεις στο γιατρό τις τιμές που του ανήκουν, γιατί κι αυτόν ο Κύριος τον έχει ορίσει στο λειτούργημά του. Ο Ύψιστος δίνει στο γιατρό τη γνώση να γιατρεύει... Ο Κύριος δημιούργησε τα φάρμακα από τη γη κι ο άνθρωπος που έχει φρόνηση δε θα διστάσει να τα χρησιμοποιήσει...Αυτός έδωσε στους ανθρώπους την ικανότητα να γνωρίζουν αυτά τα φάρμακα, ώστε να τον δοξάζουν με τα έργα του τα θαυμαστά…».

- Θετική στάση απέναντι στην ιατρική και στους ιατρούς.
- Συνδέεται η ιατρική και οι ιατροί με τον Θεό.

4στ) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Οι παραπάνω δύο στάσεις απέναντι στην ιατρική και στους ιατρούς καθρεφτίζονται και στις διηγήσεις των Ευαγγελίων για τις θεραπείες του Ιησού.
- Επίσης, ο Ιησούς **αναθέτει και στους μαθητές του να θεραπεύουν ασθενείς:**

"πορευόμενοι δὲ κηρύσσετε λέγοντες ὅτι ἤγγικεν ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. ἀσθενοῦντας θεραπεύετε, νεκροὺς ἐγείρετε, λεπροὺς καθαρίζετε, δαιμόνια ἐκβάλλετε· δωρεὰν ἐλάβετε, δωρεὰν δότε." Μτ 10,7-8

- Η κίνηση αυτή του Ιησού να δημιουργήσει γύρω του έναν κύκλο θεραπευτών φανερώνει πώς **στον πρώτο χριστιανισμό υιοθετήθηκε η ελληνορωμαϊκή αυτή παράδοση**, αφού προσαρμόστηκε στα δεδομένα της ισραηλιτικής κοινωνίας της εποχής.

4ζ) Οι αντιλήψεις περί ιατρικής του Ασκληπιού & του Ιπποκράτη

- Επικαιροποίηση: κορωνοϊός (Covid-19) & στάση της Εκκλησίας
- Η Εκκλησία ακολουθεί το ευαγγελικό μήνυμα που υιοθετεί τις αντιλήψεις της ιπποκράτειας ιατρικής
- Υπάρχουν και εξαιρέσεις που υιοθετούν την άλλη αντίληψη. Οι εξαιρέσεις αυτές στηρίζονται στην άλλη βιβλική αντίληψη βλ. ταλιμπανίζοντες ιερωμένους που ανοίγουν τις Εκκλησίες
- Τελικά είναι θέμα **πρόσληψης** Και σε αυτό το σημείο η Εκκλησία στάθμισε και υιοθέτησε αυτό που ανταποκρίνεται στην ιουδαϊκή, την ελληνορωμαϊκή της παράδοση και στον ανθρωπισμό
- Τρανό παράδειγμα Πατριάρχης Βαρθολομαίος : κινδυνεύουν οι πιστοί όχι η πίστη